

Nærings- og fiskeridepartementet

Tana: 8.12.2014
Saksbehandler: Narve Stubbraaten Johansen
Tlf: 906 85 088

Høringsuttalelse – fellesansvar for utfisking av rømt oppdrettsfisk

Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF) ønsker å gi sine innspill til Nærings- og fiskeridepartementets høringsnotat om fellesansvar for utfisking av rømt oppdrettsfisk.

TF har fått ansvar for forvaltningen av fisk og fisket i Tanavassdraget ved forskrift om lokalforvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget, Finnmark. Både forvaltningsformen, det store produksjonspotensialet og fangstene av laks gjør at Tanavassdraget står i særstilling blant landets laksevasdrag. Tanavassdraget er et nasjonalt laksevasdrag, og Tanafjorden er en nasjonal laksefjord, i dag helt uten oppdrettsvirksomhet.

Det foreligger i dag ikke eksakt kunnskap om hvor stor innblanding av oppdrettsfisk en har i Tanavassdraget. Vassdraget er ikke med i overvåkingsprogrammet. Andelen oppdrettslaks i fangststatistikken er lav, og det blir sjelden observert oppdrettslaks i de årlige drivtellingene i vassdraget. Vi forventer at andelen oppdrettslaks er godt innenfor den laveste kategorien i kvalitetsnormen for villaks. Det skal for øvrig svært mye oppdrettslaks til for å overstige denne grenseverdien. Fangstene i vassdraget har ligget mellom 60 og 250 tonn laks de siste 40 årene, og det nylig justert gytebestandsmålet er totalt sett på nesten 52 tonn hunnlaks. I vassdraget er det imidlertid ikke én laksebestand, men 20-30 genetisk unike bestander. Disse har forskjellig karakter, noen er storlaksbestander og andre er typiske smålaksbestander. Også potensiale og bestandssituasjon varierer svært mye. Enkelte smålaksbestander har et lavt potensiale, og et relativt begrenset antall oppdrettsfisk i bestanden vil utgjøre en stor andel. Storlaksbestandene oppe i vassdraget har i en årrekke vært langt under bestandsmålene, og innblanding fra oppdrettslaks vil i dagens situasjon føre til mer skade, enn om bestandene var fullrekruttert.

Karakteren til Tanavassdraget medfører at oppdrettsfisk må stoppes på vei opp i vassdraget. Etter større rømninger i Laksefjorden ble hele elva stengt med garn i nedre del på høsten i 2003-04. Dersom garn sperringene ikke fungerer og oppdrettslaksen sprer seg til de ulike sideelvene, er det en håpløs oppgave å ta ut tilstrekkelig mengde av den. I tillegg til Tanaelva som er 211 km, er det en rekke større og mindre lakseførende sideelver som er tilgjengelig. Historisk sett har den totale lakseførende strekningen vært på 1 200 km.

TF er svært positivt til prinsippet om at det er forurenser som må betale for utfiskingen av rømt oppdrettslaks, og dessuten til at dette blir et fellesansvar for næringa. TF har imidlertid flere innvendinger til forslaget som er på høring:

Ansaret til sammenslutninga

TF er kritisk til at det er sammenslutninga kun får ansvar for elvene som blir overvåket av styresmaktene. Tanavassdraget er i dag ikke en del av overvåkingsprogrammet for rømt fisk, og eventuelle investeringer i tiltak som skal gjøres i vassdraget må derfor skje på frivillig basis av sammenslutninga. Dette er en alt for svak ordning som rammer Tanavassdraget, og sikkert mange andre viktige vassdrag rundt i landet. Til tross for at flere elver blir innlemmet blant elvene som blir fulgt opp av overvåkingsprogrammet årlig, virker denne ordningen urimelig.

Om tiltak pålagt av styresmaktene

Også grenseverdiene fra kvalitetsnormen gjør at Tanavassdraget ikke vil nyte godt av fellesansvaret til sammenslutningen. Størrelsen på innsiget til bestandskomplekset tanalaks gjør at det skal mye oppdrettsfisk til for at det skal gi utslag på skalaen. I de mindre sideelvene trengs det imidlertid ikke nødvendigvis mange oppdrettsfisk for at det skal gi utslag på skalaen. Dagens kunnskap om de fleste bestandene er imidlertid ikke god nok til at en har mulighet til å slå alarm. Erfaringer fra de årlige drivtellingene kan avsløre om det er et stort antall oppdrettsfisk i bestandene, men tellingene skjer i kun et fåtall av bestandene.

Forskrifta tar ikke høyde for akutte tiltak ved rømning fra nærliggende anlegg. TF erfarer nettopp akutte tiltak som det mest relevante i Tanavassdraget. Som beskrevet over er den eneste effektive måte å stoppe stor oppgang av oppdrettsfisk til Tanavassdraget å sperre elva med garn. Dette er naturlig nok ikke aktuelt i fiskesesongen, men gjerne fra september og utover. Ved store rømninger som de en opplevde i Laksefjorden tidlig på 2000-tallet bør det settes i gang strakstiltak. Det er da naturlig at forurenser betaler for de arbeidene som gjøres i de ulike vassdragene. Et sperregarn i Tanavassdraget må røktes mange ganger i døgnet, og det er kostbart å lønne personell for jobben i og med at det kan være aktuelt å beholde sperren over lang tid, kanskje hele høsten.

Det burde videre være en fastlagt beredskapsplan ved store rømninger som også tar høyde for å stoppe laks som er på tur opp elvene. Det er for sent å begynne å planlegge utfisking, eller fiskesperre når en stor rømning har skjedd. Som et eksempel kan en bruk rømningen i Øksfjord i høst. Det var kjent at det var rømt mange tusen laks, og innrapportert fangst av oppdrettslaks viste at Altafjorden var full av oppdrettslaks. Dette burde utløse en beredskap som sto klar for oppsett av fiskefelle i Altaelva, eller andre tiltak i elva som var de best egnede der, betalt av oppdrettselskapet. Uttaket av oppdrettsfisken i elva burde også der være fullfinansiert av oppdrettselskapet som stod for rømningen, eller sammenslutninga dersom det var ukjent hvem stod for rømningen.

Om individmerking av oppdrettsfisk

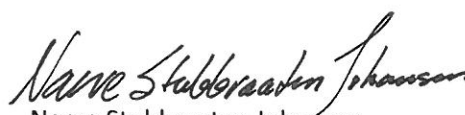
TF anser det som viktig at det så tidlig som mulig blir påbudt å individmerke laks, og ser helst at dette påbudet kommer allerede nå. Det er åpenbart noe variasjon hvor veldrevet de ulike lokalitetene på kysten er. Individmerking er en god måte å ansvarliggjøre alle aktørene på. Sammen med individmerkingen bør det også følge ekstern merking. Dette vil forenkle gjenkjenning av oppdrettslaks; noe som åpenbart kan være en utfordring dersom oppdrettsfisken har stått lenge i havet før den når elva. Gjenkjenning av oppdrettsfisk er essensielt for at en eventuell akuttberedskap skal kunne utløses i tide.

Avslutningsvis ønsker TF å poengtere at utfordringene med rømt oppdrettslaks kun kan løses ved å hindre rømminger. Inntil en setter krav til lukkede anlegg, er fellesansvaret for oppfisking av rømt fisk et riktig steg på veien.

TF anser videre at det for Tanavassdragets del er helt essensielt at ordningen med nasjonale laksefjorder holdes hellig, og ikke står for fall om tilstrekkelige økonomisk vinning er på spill. Laksebestandene i Tanavassdraget er i dag ikke på det nivå de burde være. Vi har en hard periode foran oss med gjenoppbygging av bestandene. Dette vil gå ut over alle dem som har interesse for å fiske i Tanavassdraget. La oss slippe større utfordringer fra oppdrettsindustrien på toppen av de allerede omfattende utfordringene!

Dearvvuodaiguin – med hilsen

Hans-Erik Varsi/s
Direktør

Narve Stubbraaten Johansen
Rådgiver

